

**UCHWAŁA NR 113(XV)20
RADY GMINY PORAJ**

z dnia 27 lutego 2020 r.

**w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Poraj na lata 2020 -
2022**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (t. j. Dz. U. z 2019 r., poz.506 z późn. zm.) oraz art. 176 pkt 1, art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t. j. Dz. U. z 2019 r., poz.1111 z późn. zm.)

**Rada Gminy Poraj
uchwała, co następuje:**

- § 1. Przyjmuje się Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Poraj na lata 2020 - 2022 stanowiący załącznik do niniejszej Uchwały.
- § 2. Wykonanie Uchwały powierza się Wójtowi Gminy Poraj.
- § 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Gminy Poraj

Sylwester Sawicki

GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY W GMINIE PORAJ NA LATA 2020-2022
Spis treści:

- I. Wprowadzenie**
- II. Regulacje prawne**
- III. Diagnoza środowiska i problemu**
- IV. Adresaci Programu**
- V. Realizatorzy Programu**
- VI. Cel główny**
- VII. Cele szczegółowe i sposoby ich realizacji**
- VIII. Wskaźniki ewaluacji Programu**
- IX. Źródła finansowania**
- X. Zakończenie**
- I. Wprowadzenie**

Rodzina w ujęciu społecznym jest najważniejszą i podstawową grupą społeczną, na której opiera się całe społeczeństwo. Ma ona zasadniczy wpływ na funkcjonowanie człowieka w rolach społecznych oraz kształtowanie jego tożsamości i postaw. Prawidłowo funkcjonująca rodzina daje jej członkom poczucie bezpieczeństwa i wzmacnia ich rozwój osobisty. Rodzina jako pierwsze i podstawowe środowisko wychowawcze bezpośrednio oddziałuje na osobowość dziecka, przekazując mu swój system wartości, tradycje, poglądy, a co za tym idzie ukierunkowuje na całe życie. Natomiast zaburzone więzi rodzinne wpływają destrukcyjnie na funkcjonowanie człowieka i stanowią podstawowe źródło jego deficytów. W przypadku wystąpienia jakiegokolwiek dysfunkcyjności rodziny, Państwo ma obowiązek zapewnić dziecku specjalną ochronę i pomoc w przezwyciężeniu zaistniałej sytuacji. Wszelkie działania podejmowane na rzecz dobra dziecka i rodziny powinny być ze sobą spójne.

II. Regulacje prawne

Pomoc rodzinie i dzieciom to zadanie samorządu gminnego wynikające z ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. 2019 r., poz.1111 z późn. zm.). W art. 176 w/w ustawy, na gminę został nałożony obowiązek utworzenia i rozwoju systemu opieki nad dzieckiem oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych. Ustawa nakazuje samorządowi podejmowanie działań wspierających wobec rodzin z dziećmi poprzez realizację następujących zadań:

- 1) opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny;
- 2) tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;
- 3) tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych przez:

- a) zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa, organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,
- b) prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci,
- c) finansowanie :
 - podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,
 - kosztów związanych z udzielaniem pomocy, ponoszonych przez rodziny wspierające;
- d) współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo - terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym,
- e) sporządzanie sprawozdań rzeczowo - finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego,
- f) prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem i przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.

Na podstawie Zarządzenia Nr 12/2012 z dnia 2 kwietnia 2012 r. Wójt Gminy Poraj powierzył realizację zadań własnych Gminy w zakresie wspierania rodziny Gminnemu Ośrodkowi Pomocy Społecznej w Poraju.

Od 2017 r. obowiązuje „Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Poraj na lata 2017 - 2019” na mocy Uchwały Nr 248(XXIX)17 Rady Gminy Poraj z dnia 6 lutego 2017 r. Obecnie jest konieczne uchwalenie nowego programu na kolejne 3 lata, tj. 2020 - 2022. Na podstawie art.179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej Rada Gminy, biorąc pod uwagę potrzeby uchwała gminne programy wspierania rodziny.

III. Diagnoza środowiska i problemy

Na podstawie danych pochodzących z Oceny Zasobów Pomocy Społecznej dla Gminy Poraj ustalono, że liczba ludności Gminy Poraj na 30 czerwca 2018 r. wyniosła 10. 930 osób, z czego 5.715 to kobiety, a 5.215 mężczyźni. Natomiast na dzień 31 grudnia 2018 r. liczba ludności Gminy Poraj wyniosła 10.914 zł, z czego 5.708 to kobiety, a 5.206 to mężczyźni. Podstawowym celem Ośrodka jest wspieranie osób i rodzin w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych, które nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Działania Ośrodka nakierowane są na pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu i odzyskiwaniu zdolności do prawidłowego funkcjonowania w środowisku społecznym oraz tworzeniu warunków sprzyjających temu celowi. Obowiązek zapewnienia realizacji zadań pomocy społecznej spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej w zakresie ustalonym ustawą. Na podstawie sprawozdań resortowych z udzielonych świadczeń pomocy społecznej ustalono, że w roku 2018 z pomocy społecznej skorzystały 234 rodziny, w I półroczu 2019 r. z pomocy społecznej skorzystały 147 rodziny, a na koniec 2019 r. pomoc udzielona została dla 226 rodzin. Analiza danych wykazała, że nieznacznie zmalała liczba rodzin obejmowanych pomocą społeczną w roku 2019 w stosunku do roku 2018.

Powody przyznania pomocy na ogół kumulują się.

Powody przyznania pomocy obrazuje poniższa tabela.

Tabela nr 1. Powody przyznania pomocy w 2019 r.

Powody trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin
ubóstwo	74

alkoholizm	6
bezdomność	5
potrzeba ochrony macierzyństwa	56
bezrobocie	27
niepełnosprawność	59
bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	56
Przemoc w rodzinie	3
długotrwała choroba	53

Dane pochodzą ze sprawozdań resortowych.

Na podstawie zgromadzonych danych można również stwierdzić, że w Gminie szczególną troską obejmowane są dzieci. Elementarną formą pomocy dla rodzin z dziećmi jest zapewnienie dzieciom i młodzieży ze środowisk zagrożonych i dysfunkcyjnych ciepłych posiłków w ramach realizacji programu „Posiłek w szkole i w domu”. W roku 2019 z dożywiania skorzystało 100 dzieci. Ponadto rodziny z dziećmi znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej obejmowane są różnymi formami wsparcia finansowego, między innymi przewidzianymi w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej np. w formie zasiłków okresowych, zasiłków celowych.

Ponadto pomoc udzielana jest w ramach innych ustaw, a w szczególności w formie stypendium szkolnego, zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami do zasiłków, funduszu alimentacyjnego, świadczeń wychowawczych, świadczeń pielęgnacyjnych i opiekuńczych czy karty dużej rodziny.

Głównym celem dotychczasowego Programu Wspierania Rodziny było wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych w procesie przywracania ich zdolności prawidłowego funkcjonowania. Założone w Programie cele szczegółowe były na bieżąco realizowane, a podejmowane działania polegały na obejmowaniu rodzin wsparciem finansowym, rzeczowym, pokrywano koszty posiłków dla dzieci w szkołach, realizowano szeroko rozumianą pracę socjalną, współpracowano ze szkołami, sądami, Policją, kuratorami, zespołem interdyscyplinarnym, służbą zdrowia. Systematycznego wsparcia udzielał asystent rodziny. Z usług asystenta w roku 2019 skorzystało 14 rodzin, w tym 4 zostały zobowiązane przez Sąd do pracy z asystentem rodziny. Warto też podkreślić, że żadnej rodzinie, która wyraziła gotowość do podjęcia współpracy z asystentem nie odmówiono tej formy pomocy. W okresie trwania Programu w Gminie zatrudniony był 1 asystent rodziny, w systemie zadaniowego czasu pracy, dzięki czemu zadbano o poprawę warunków obsługi klienta. W okresie tym Gmina korzystała z dofinansowania kosztów wynagrodzenia asystentów rodziny w ramach „Programu asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej”. Analiza zebranych danych pozwala na wyciągnięcie wniosku, iż realizacja dotychczasowego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Poraj w latach 2017 - 2019, przynosi oczekiwane rezultaty i potwierdza zasadność dalszego rozwoju wszelkich form wspierania rodzin na kolejne 3 lata.

Zgodnie z założeniami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, jeżeli wszystkie działania na rzecz dziecka i rodziny nie przynoszą oczekiwanych rezultatów tj. rodziny nadal nie wypełniają prawidłowo swoich funkcji opiekuńczo - wychowawczych, a pozostawienie dziecka w jego naturalnym środowisku powoduje, iż jego dobro jest zagrożone, wówczas obowiązkiem powiatu jest umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej. Natomiast do zadań gminy należy współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo - wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo - terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym. Zgodnie z art. 191 ust. 9 i ust. 10 w/w ustawy w przypadku umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio wydatki, w wysokości:

- 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 30% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

W przypadku umieszczenia dziecka w placówce opiekuńczo - wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo - terapeutycznej albo interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio wydatki, w wysokości:

- 10% w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 30% w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 50% w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- średnich miesięcznych wydatków przeznaczonych na utrzymanie dziecka w placówce opiekuńczo - wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo - terapeutycznej albo interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym.

W 2018 r. Gmina współfinansowała koszty pobytu 19 dzieci w pieczy zastępczej, a w 2019 r. dla 18 dzieci.

IV. Adresaci Programu

Podstawowym założeniem Gminnego Programu Wspierania Rodziny jest rozwój spójnego systemu wsparcia dla rodzin, zwłaszcza tych, które przeżywają trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych i zagrożone są wykluczeniem społecznym, mającego na celu przywrócenie rodzinom zdolności do prawidłowego wypełniania ról rodzicielskich i sprawowania opieki nad dzieckiem. Adresatami programu są więc rodziny z dziećmi.

V. Realizatorzy Programu

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, jako organizator pracy z rodziną, przy współpracy instytucji i organizacji działających na rzecz rodzin z dziećmi.

VI. Cel główny

Tworzenie warunków umożliwiających optymalną opiekę i wychowanie dziecka poprzez wzmacnianie rodziny w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo –wychowawczych.

VII. Cele szczegółowe i sposoby ich realizacji

Wsparcie dla rodzin, które przeżywają trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, zgodnie z art. 8 ustawy o wspieraniu rodziny i systemu pieczy zastępczej, polega w szczególności na:

- analizie sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie,
- wzmocnieniu roli i funkcji rodziny,
- rozwijaniu umiejętności opiekuńczo – wychowawczych rodziny,
- podniesieniu świadomości w planowaniu oraz funkcjonowaniu rodziny,
- wzmocnieniu integracji rodziny,
- przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,
- dążeniu do reintegracji rodziny dzięki czemu zwiększą się szanse na pozostawienie dziecka w jego naturalnym środowisku.

Powyższe cele realizowane są przez różnorodne formy wsparcia. Wspieranie rodziny jest prowadzone za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego. W przypadku, gdy ośrodek pomocy społecznej poweźmie informację o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych, pracownik socjalny przeprowadza w tej rodzinie wywiad środowiskowy, na zasadach określonych w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej i dokonuje analizy sytuacji rodziny pod kątem trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych. Jeżeli z tej analizy wynika konieczność przydzielenia rodzinie asystenta rodziny, pracownik socjalny występuje do kierownika ośrodka pomocy społecznej z wnioskiem o jego przydzielenie.

Cele szczegółowe, jakie złożono w Programie, obrazują poniższe tabele:

Tabela nr 2. – Cel szczegółowy nr 1

Diagnoza oraz monitoring skali potrzeb i problemów rodzin z dziećmi	
Działania	Zakładane rezultaty
Analiza sytuacji rodziny dokonana przez pracownika socjalnego, z której wynika konieczność przydzielenia rodzinie asystenta rodziny	przydzielenie rodzinie asystenta przez Kierownika GOPS w Poraju
Prowadzenie dokumentacji przez asystenta	diagnoza, plan pomocy rodzinie, planowane działania, okresowa ocena sytuacji rodziny
Dokonanie sprawozdań ogólnych z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny	resortowe sprawozdania rzeczowo-finansowe, sprawozdania opisowe z działalności GOPS
Analiza potrzeb związanych z realizacją zadań z zakresu wspierania rodziny	przedstawienie Radzie Gminy sprawozdania z realizacji zadań i potrzeb na rok następny, w terminie do 31 marca każdego roku

Tabela nr 3. - Cel szczegółowy nr 2

Zabezpieczenie podstawowych potrzeb socjalno - bytowych rodzin	
Działania	Zakładane rezultaty
Wsparcie finansowe	zapewnienie dzieciom podstawowych warunków socjalno - bytowych w ich naturalnych rodzinach
Dożywianie w formie ciepłego posiłku dla dzieci w ramach rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu”	zapewnienie dzieciom ciepłego posiłku
Udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych	wzrost aktywności rodzin w rozwiązywaniu swoich problemów socjalnych

Tabela nr 4. - Cel szczegółowy nr 3

Poprawa funkcjonowania rodziny oraz warunków rozwoju dziecka w środowisku rodzinnym	
Działania	Zakładane rezultaty
Obejmowanie rodzin mających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych wsparciem asystenta rodziny, współpraca asystenta rodziny z pracownikiem socjalnym i koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej	pozostawienie dzieci w rodzinie biologicznej lub powrót dzieci z pieczy zastępczej do rodziców biologicznych
Udzielanie pomocy rodzinom w zdobywaniu umiejętności prowadzenia gospodarstwa domowego: •trening budżetowy, •trening czystości, •trening kulinarny	usprawnienie rodzin w prawidłowym prowadzeniu gospodarstwa domowego, stworzenie dzieciom odpowiednich warunków do rozwoju
Udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów prawnych, psychologicznych i wychowawczych: •diagnoza problemów , •motywowanie do działania w kierunku poprawy funkcjonowania, •kierowanie do specjalistów, •umożliwienie dostępu do poradnictwa specjalistycznego	korzystanie z pomocy specjalistów, współpraca z Poradniami Psychologiczno-Pedagogicznymi, szkołami, organizacjami pozarządowymi w kierunku rozwiązania problemów prawnych, psychologicznych i wychowawczych, podniesienia umiejętności i nauki prawidłowych wzorców rodzicielskich

Udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów uzależnień ·diagnoza, psychoedukacja ·motywowanie, kierowanie do specjalistów	korzystanie z pomocy specjalisty ds. uzależnień, klubów i grup samopomocowych w kierunku podjęcia leczenia odwykowego i utrzymywania trzeźwości, terapii dla osób współuzależnionych i dorosłych dzieci alkoholików
Motywowanie członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych, poszukiwania, podjęcia i utrzymania pracy, współpraca z PUP	wzrost aktywności rodzin w kierunku rozwoju zawodowego

Tabela nr 5. - Cel szczegółowy nr 4

Podnoszenie jakości i dostępności świadczonego wsparcia dla rodzin dziećmi	
Działania	Zakładane rezultaty
Podnoszenie kwalifikacji zawodowych pracowników pomagających rodzinie poprzez udział w szkoleniach	podniesienie profesjonalizmu i skuteczności pracy osób niosących pomoc rodzinie
Współpraca z podmiotami i instytucjami zajmującymi się rodziną	zwiększenie różnorodności i dostępności usług dla rodzin z dziećmi
Zatrudnianie asystentów rodzin w systemie zadaniowego czasu pracy dostosowanego do realnych potrzeb rodzin z dziećmi	poprawa warunków obsługi klienta
Pobudzanie aktywności środowiska lokalnego poprzez wspólne działania rodzin, sektora publicznego, prywatnego i organizacji pozarządowych	stworzenie zintegrowanego systemu pomocy na rzecz rodzin, współdziałanie administracji publicznej, partnerów społecznych i gospodarczych na zasadzie partnerstwa

VIII. Wskaźniki ewaluacji Programu

Wskaźnikami osiągnięcia zamierzonych celów szczegółowych będzie analiza następujących danych:

- 1) ilość zatrudnionych asystentów rodzin;
- 2) ilość rodzin objętych wsparciem asystentów rodzin;
- 3) ilość innych podmiotów udzielających specjalistycznego poradnictwa i terapii dla rodzin z dziećmi;
- 4) ilość programów i projektów socjalnych na rzecz wzmocnienia rodziny;
- 5) ilość dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej;
- 6) ilość dzieci powracających z pieczy zastępczej do rodziny naturalnej;
- 7) ilość pracowników pracujących z rodziną, którzy podnieśli swoje kwalifikacje poprzez udział w szkoleniach, stażach, studiach i superwizjach.

IX. Źródła finansowania

- budżet Gminy Poraj,
- dotacje i środki pozabudżetowe pozyskane z innych źródeł (np. resortowy program „Programu asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej”)

X. Zakończenie

Program Wspierania Rodziny w Gminie Poraj na lata 2020 - 2022 zakłada stworzenie warunków umożliwiających optymalną opiekę i wychowanie dziecka poprzez wzmocnienie rodziny w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych. Wsparcie rodziny będzie miało charakter profilaktyczny, ochronny, a rodzinie w pierwszej kolejności zostaną stworzone możliwości samodzielnego zmierzenia się ze swoimi problemami. Pobudzenie własnej aktywności i wewnętrznego potencjału pomoże rodzinom odzyskać kontrolę nad swoim życiem i wykorzystać nabytą wiedzę i umiejętności dla dobra dziecka.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, jako organizator pracy z rodziną, opierając się na rzetelnej diagnozie, profesjonalnej kadrze ale również współpracy z instytucjami i organizacjami, będzie kontynuował działania wskazane w dotychczasowym Programie Wsparcia Rodziny oraz realizował

postawione nowe cele Programu. Jak wskazuje analiza danych z ostatnich 3 lat, działania te przynoszą wymierne efekty wspierania rodziny w prawidłowym wypełnianiu przez nią funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Dzięki tym działaniom istnieje bowiem realna szansa umożliwienia harmonijnego rozwoju i przyszłej samodzielności życiowej dzieciom, które potrzebują szczególnej ochrony i pomocy dorosłych.

Trzeba jednak mieć świadomość, że nie każda rodzina jest gotowa skorzystać z pomocy, bo wiąże się to często ze zmianą dotychczasowego stylu życia, przełamania dotychczasowych wzorców rodzinnych, podjęcia wysiłku w kierunku terapii, leczenia odwykowego, zatrudnienia, czy dbania o potrzeby dzieci. Wówczas, gdy dobro dziecka jest zagrożone, gdy jest krzywdzone, zaniedbywane - konieczne są działania interwencyjne i umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej. Ale nawet w takiej sytuacji rodzina nadal ma szansę odzyskać dziecko i może uzyskać wsparcie w odzyskaniu zdolności do prawidłowej opieki nad dzieckiem. Temu ma też służyć ten Program. Pozostaje jednak pytanie, czy będzie chciała z tej szansy skorzystać.